

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 11. у Сомбору 15. Юния 1868. Год. X.

Читанѣ у Народной Школи.

Едан од найважних послова народне школе састои се у том, да сва деца што ю редовно полазе, у ншой добро читати науце.

По читаню дечием суде обично люди о труду, вештини и способности учительвой, и то с пуним правом, ер ко у школи читати научи, томе е лако посредством ове вештине себи знања и упутства у врлинама набављати и целог живота свог у сваковрстним наукама себе из књига усавршавати.

Тужба е са више страна, да се у садашњим нашим школама налази велики брой ученика, кои у читаню муцаю и записию, шта више да има и таквих, кои не само на краю првог и другог разреда, него чак и у трећем разреду читаваю глас по глас. Они кои се на ово туже, држе да е слабом и невештом читаню узрок нов начин обучавања у читаню, по коме се много времена троши на разговор о прочитаном предмету, и тако за вештбанѣ у читаню врло мало времена остав.

Да би се и најманњи повод оваким тужбама одклонно наумно сам у овом чланку прозборити браћи учителяма не-колико речи о читаню у народной школи, позиваюћи их да покушаю бар за три четири године по ниже наведеном упутству вештбанѣ у читаню удесити, па добар стоим, да ће ти и себи олакшицу, а што е управо најважние, ученицима своима лакост и правилност у читаню прибавити.

Како се најлакше и најзгодние читати и писати учи, о томе се налази обширно систематично упутство у првом пол-годишту Школскога Листа године 1866. На ово дакле упућуемо братски све учитель наше с том опоменом, да при умном приуготовљаваню особиту важност полагају, не само на растварањ речи на слокове и на гласове, него и на спањ гла-

сова у слогама и у речи. Десетогодишњи искуство уверило је мене и многе познате ми учитеље, да од вештања у оваком спајњу зависи врло много лакоће у читању. Напротив која деца само науче речи на гласове растварати, а никад се не вештабају у спајњу гласова, та и после две три године доста потешко читају, и ипак при читању гласају и муцају. Далеко није потребно допуштати да букварци са штица и из буквара читавају глас по глас заостајући после сваког гласа, него настојати ваља одма с' почетка да читају слог по слог, и да при читавању сугласе није посебно не читају, него онако у свези са самогласом што се пред њима, за њима или међу њима налази. Брижљивим вештањем у правилном читању сповних самогласа, а ње еј, ој, уј, јај, еј, ђј, јој, јуј; — и слогама ња, њђ, ју, ја, лђ, ју“ одклониће учитељ и ону тегабу, која се на многим местима код питомаца садашњих школа опажа, чим почну читати славенску или српску књигу написану старим правописом.

У првој разреда основне школе учи се читати, и сваки који у овој разреда свршио треба да у њему ову вештину себи прибави. Други и трећи разреда основне школе одређен је на то, да се у њему ученици вештабају у читању; да се ову стручну вештину њихова утврђује и усавршава; да се упућују, како ће се прочитаном науком користити, и да им се даје воље и способности, да могу читањем ваљаних књига у доцнијем животу свом користна знања себи прибављати и својим трудом својим себе изражавати и усавршавају.

Код вештања у читању разликуемо три степена. На првом најнижем степену стоји читање течно, стровно, механично; на другом или на средњем степену је читање разумљиво или логично, а на трећем и највишем степену је лепо или естетично читање.

ПРВИ СТЕПЕН.

Читање течно, стровно, механично.

Под именом механичног читања разумева се она вештина, којом се писмена у речи читавају, и ове у реченицама течно и правилно читају.

На првом степену читања иште се, да се ученици добро извештабају у течном и правилном читању како рукописнога тако и штампаног. За онога се каже да механично добро чита, који целе реченице прочитава без запинања и муцања поуздано, разговорно, чисто, безпогрешно, и без многог заостајања и оклевања.

Право вештбанѣ у механичном читаню починѣ се тек онда, кад већ деца умею речи са штице и из буквара добро считавати. Другога полгодишта у првом и целе године у другом разреду основне школе има се на овостручно вештбанѣ највећа брига обраћати, и валяло би да се у трећи разред само они ученици примаю, за кое смо уверени да течно читати умею.

За вештбанѣ у механичном читаню употребити валя све предмете што се у другој половини буквара, у првој Читанци и у Часловцу налазе, па и у самим вишим разредима основне школе нетреба се стидити од времена до времена с вештбанѣм у течно читаню децу забавляти.

Нека ми е дозвољно овде изложити нека правила, коих се учитель при вештбаню ученика своих у механичном читаню поуздано и с коришћу придржавати може. То су ова правила:

1. Учитель у разговору с децом каже им о чему ће се сада читати, и с неколико речи побуди их на пажљивост. Затим упути их да отворе књигу, и да у себи читаю за њим оно, што ће им он велегласно прочитати.

2. Учитель правилно, гласно и разговетно прочита едан одсек. (У првом разреду код свию предмета, у другом код славенског читаня, а у трећем код немачког ил мађарског читаня само се од точке до точке чита.) Међутим сви ученици гледе у књигу, и слушаюћи што учитель чита, у себи прочитаваю за њим то исто.

3. Деца читаю поединце, полагаано и с природним ударанѣм гласа то исто, што е учитель напред прочитао. Едно прозвано дете чита на глас а сва друга деца читаю у себи. Слаби и непажљиви ученици сказальком показую места где се чита. У први мах прозове се кое бистрие и слободние дете, коме читанѣ неиде потешко. Затим се прозове неколико од среднѣ, па онда и од лошије деце. Али се само тамо сме прозвати друго дете да продужи читанѣ, где се реченица започинѣ.

4. Ученици мораю сваку реч чисто, разговетно и подпуно на глас изговорити. Гласове и слокове прескочити ил прогутати ние слободно. Такође ние слободно више од еданпут едан и исти слог ил реч изрећи.

5. Кад дете погрешити или запне, заповедити му треба да ту реч болѣ гледа, па да ю слог по слог изговори. Ако се тим дете само поправи, онда му се зада да још еданпут целу реченицу од почетка до края прочита. Ако пак дете ние у станю на

овај начин само себе поправити, онда ваља написати на табли с рукописним писменом знак оног гласа, на ком е погрешка, па пошто глас тај погоди, нека учитељ пишући едно по едно писме што е пред тим и за тим гласом у дотичној речи испише целу ту реч, затим нека том детету и свој деци покаже из писмарице писме по писме од те исте речи, те нека из тих писмена реч ону саставити, и напоследку опет из књиге полагањо то исто прочитати даде. Осведочено е, да е ово нај-больи и најпоузданиј начин поправљања у читаню. Докле се погрешка поправља сва деца пазе и уче се тим клонити се подобне погрешке.

6. Пошто се тако цео предмет одсек по одсек прочита, даде учитељ да деца по ново тај исти предмет други и трећи пут читаю прозивајући после сваког одсека друго дете да на глас чита, и старајући се брижљиво около исправљања погрешака по ономе како е у предидућој точки прописано.

7. Сваки дан треба да чита на глас свако дете бар по еданпут; ал за читанѣ прозиваю се деца преко реда, и то због тога, да сваки у приправности буде и да се сваки очима и мислима бави на оном предмету, кои се чита, и на месту где се чита. Ко се у непажњи ухвати, тај мора стојећи с књигом у руди пазити, док се опет непрозове и у ствари самой не даде знака болѣ свое непажљивости.

8. Дотле се едан предмет чита, док год барем $\frac{2}{3}$ ученика не буду у станю без приметних и великих погрешака читати. Слабије ученике добро е после школе задржати, и обашка их у читаню дотеривати; ер ако се то одма на почетку пренебрегне, после ће код таквих ученика читанѣ све теже ићи.

9. Неки учитељи држе, да е ради вештања у механичном читаню добро по неки пут дати, да сви ученици пошто су предмет поединце читали, још еданпут у глас га заедно прочитаю. Но ово само редко и у крайној нужди има се употребити, иначе ако се овако заедничко на глас читанѣ из реда усвои, може се лако прећи у онај шлендриянски механизам, кои се по старој школи повлачио.

10. Својски се има настојвати, да деца природним ударанѣм гласа и без певаня читаю. Притом упознавати ваља децу даном приликом са знацима застаня, и то букварце са запетом, точком и знаком питања, а часловце са свима осталим знацима особито с двочком, као и са знаком усклика, чуђеня и заповеданя. Код славенског читаня нарочито мотрити ваља на

точку са запетом, (;) која тамо уместо знака питања стои. По значењу ових знакова упућивати ваља децу да читају, изражавајући се питајући, или чудећи се, заповедајући и т. д.

11. Сваки дан пре и после подне задаје се деци едан мањњи предмет, или по који одсек од обширног предмета, да га код куће читају све дотле докле лакост и течност у читању тога предмета незадобию. — То што је задато потом се у школи ради испита читати даде.

12. Слободно је и код вештања у механичном читању децу запитати за смисао прочитаног, и дужност је разјаснити оно што је по децу неразумљиво и страног. Само се чувати ваља обширног тумачења, којим се вештању у механичном читању смета. Напротив врло се препоручује, да учитељ из садржаја оног предмета, што је за домаће читање задат био, на доидућем часу деци згодна питања даје, за уверити се, да су доиста пажљиво прочитавали оно, што им је задато било.

(Наставиће се.)

О определению човечиём.

(Образец практичног предавања из Катихисиса).

Кажи ми Перо сине, зашто си ти дошао овамо у школу? Ђл, да си дошао зато да што добро научиш, што ће ти у животу нужно и полезно бити! — Зашто си ти овамо дошао Светозаре? Радашта сте дјекле сви ви децо овде? видим да сви знате добро, зашто долазите у школу, чега ради сте у школи и то знате; али ваљда не знате или сте заборавили, зашто сте, чега ради сте овде на земљи? пазите само лепо, ја ћу вам то казати укратко: *

Мила децо моя, сад сте сви скупа у овој школи, а ја би рад био знати, ели стаяла ова школа, ова кућа свагда, од вајкада на овоме месту? кажи ми Пајо синко, ели било кадгод време, да рекнем пре 100 пре 200 година, кад ова школа ние била овде? — Добро, добро! било је време, кад ова школа ние била на овом месту. Е па како је она постала? ваљда тако,

* Овде ваља приметити, да у давању питања пазити ваља на то, какви су ђаци, почетници или напредујући, за ове друге излишна су овакова ситнија питања, него одма укратко може се овако почети: кажи ми шта знаш о овом, о оној шта си учио лане, о чему? и пр. —

изненада? едно јутро освануло, а она наред ту? или е морао когод бити, кои е ову школу направио, сазидао? а шта мислиш, ели ова табла наеданпут нашла се на овом месту? па нова и цела? или е јоу ко направио? — Тако е! Ништа небива не постае на овоме свету изненада, ни случајно; само од себе не може ништа да постане; свашта мора да се направи; па кад е то тако, да не може само од себе ништа да буде. онда и сунце и месец и звезде, дрва, тице, люди — једном речи цео овај свет ел постао случајем, ел постао од себе самог? Или е морао неко бити ко е овај свет направио, кои га е из ништа створио? па кои е тај, кои е овај свет из ничега, самом једном речју створио? — Бог.

Млого ћете кроз ову целу годину слушати, а доста сте и досад наслушали се и научили о Богу, о сили његовој, кои е само рекао да буде свет, па е био. Ви знате да е он највећи Господар, да е господар преко свега на свету, зато што е направио све, што год е на свету. Не би ни данас ништа било на овоме свету, не би ни самог овога света било, да он није хтео да буде свет и све што год е на свету. Бог није морао да створи свет и све што е на свету; Бог није имао никакве нужде на то, него е створио, што е тако хтео; из свое добре волје створио е свет, а особито човека. Кад е створио земљу, а Он е створио светлост, створио е траве, дрва, тице, рибе и друге зверинје, па е тек онда створио човека; а зато е тако радио, да човек има све, што год му треба, што год му е нужно, да угодно живити може.

Де ми сад мило дете мое Андрија, кажи шта си чуо о Богу? какав е то Господар? какав се показао ономе човеку ког е прво и прво створио? Тако е! Показао се добар, а то се из тога види, што е обдарио душу човечију разумом и слободном вољом. Разумом можемо да дознамо шта е право, шта е добро; а вољом слободном можемо да изаберемо добро, па да чинимо само оно, што е добро. — Шта можемо да постигнемо разумом? а нашта нам е воља? каква е наша воља? Ето! колико е добро учинио Бог првome човеку? Осим тога, он е првима людма чешиће долазио, настављао их е на истину, и учио их да буду Њму послушни, а то е зато чинио што се радовао првome човеку, па е хтео да му чини радост, или зато е чинио то, што е човека любии; ер радовати се коме, наћи у коме радости, и правити коме радост, толико значи, ко-

лико любити га. Кажи ми дакле шта значи любити? Зашто кажемо да е Бог любео првога човека?

Сад пак, добро пазите, шта ће да изиђе из свега онога што сте доведе чули. Кажи ми Васо: кад путник узме палицу у руке, па се крене на пут, па лута и лево и десно, немислећи куда ће и камо ће путовати, а ти га видиш где тако лута, шта ћеш рећи за таковога путника? ели да ћеш рећи да нема памети, да е луд? видите тако е исто с нама людма на овој земљи, кад без памети и разлога радимо. Ми треба да путуемо тако, како ћемо тамо доћи где смо очи наше управили, а то е она цѣл коју е сам Бог свима людма прописао. Али каква е та цѣл? само слушајте! Овај наш живот ништа друго није, него непрестано путовањ од колевке па до гроба. Тамо код гроба зауставимо се, или болѣ да кажем, тамо се сваки од нас однесе; тело наше спусти се доле у гроб, али душа наша не спушта се у гроб заедно с телом, него се диже горе, пенѣ се Богу, кои нам е ню и дао, тако дакле ако хоћемо ако нећемо пре или после пред Бога морамо да изиђемо; а тако и пише у светоме писму. (II. Кор. 5.)

Зато можемо казати, да е цѣл живота нашег сам Бог, или зато смо овде на земљи, да пайпоследе пред Бога изађемо. Но на жалост има люди, кои изађу до душе пред Бога, али не остану за навек код Бога, него им Бог очита пресуду, па одпадно за навек од Бога, одпадно од свое цѣли. Нек вас Бог сачува, децо, да ни едан од вас недође у число таквих несрећника, него дай Боже, да дођете сви у число оних, кои ће изаћи пред Бога, па и остати с њим навеки заедно!

Па сад да чуем шта ради паметан путник? шта определи себи? шта имамо ми себи да определимо? шта е у нами осим тела? шта буде с душом? и т. д. Шта е цѣл нашега живота? — О томе овако говори сам Бог у св. писму: „Азъ есмь А л ф а и О м е г а, начатокъ и конецъ.“ Овде треба да знате да е у грчкоме езику први глас А, а последњи О у реду гласова дакле А е почетак, а О е край. Бог тим каже нам свима да е Он и почетак и край или цѣл свачему на свету; а ви то све знате шта е. Разясни ми све то Јоцо? како е Бог свачему почетак? Од кога е све и свашта на свету? како е Бог свачему край? како е Бог крайня, последня цѣл човека? шта буде пре или после с човеком и пр.

Сад слушајте добро децо! Каже се, да ко хоће да дође до какве цѣли, тај треба да се држи и средства оних, кои во-

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

де истой цели, као на пр. Кои е ђак рад, да се добро покаже на испиту, шта треба тај кроз целу годину да ради? а који е майстор човек рад да поштено и људски поживи са породицом својом, хоћели моћи поживити тако, ако се узскита преко целе седмице и у тартань време проведе? — Да како треба и шта треба да ради? — А тако исто и онај који хоће до крайнѣ цѣли живота да дође, треба да се држи у животу оних средства, која тој истой цѣли воде. Налазим да треба напред да вас обавестим о томе, шта е то: „средство“ и шта е „цѣл“. На пример: едан Селянин иде у варош пешке; шта мислиш, Глишо синко, та реч „пешке“ ели то овде средство или е цѣл? а шта е путнику цѣл? — Дакле цѣл е то због шта и због чега што радимо, шта хоћемо да получимо, до чега желимо да дођемо; а оно, чим хоћемо до цѣли да дођемо, зове се средство. Како се зове оно, до чега се трудимо да дођемо? а како се зове оно и пр. — Шта ти разумеш под том речию цѣл, и шта под средство? ономе селяку који е путовао пешке у варош шта е цѣл? и пр.

Да видимо сад, која су та средства, са којима можемо срећно доћи до наше крайнѣ цѣли? Слушайте децо! пазите добро! који путник незна, на којој страни лежи она варош, у коју путуе, и који непознав пута који у варош ту исту води, хоћели тај доћи до цѣли путовања? — Тако е исто и са крайнѣом цѣли човека. Треба да познамо Бога, нѣгова свойства, нѣгову силу, доброту, правду вољу, и пр. ако желимо до Бога да дођемо. А зато смо овде на земљи да Бога познамо, и то е наша дужност да се старамо Нѣга познати, ер нашта нам е друго Бог дао разум? елте на то да познамо шта е истина и шта е добро? Али Бог е сам истина, и свака истина од Нѣга долази; као што нам Исус Христос говори: *ИЗЪ СМЪ ПЪТЬ И ИСТИНА И ЖИВОТЪ* (Јоан 14.) Бог е сушта доброта и благост „Никтоже благ токмо един Бог“ (Марко 10). Па онда ми треба да любимо Бога, а можемо ли любити онга, кога непознаемо, оног, о ком никад ништа чули нисмо? И по своме дакле, што смо догде казали треба Бога да познамо. Зашто смо дакле најпре и најпре на земљи? Зато, да познамо Бога, Шта си дакле чуо до сад о Богу, Симо! ели он любии првога човека? — А любии ли Бог нас. — Од кога добијемо ми и данданас свако добро, здрављѣ, лебца, одело? — А кад нас Бог тако любии, чим треба ми све то нѣму да вратимо? — Да како треба

да Бога любимо; али пазите добро децо! нетреба само зато ми Бога да любимо што он нас радо има; но треба, — као што ће те чути напред, — треба да га любимо зато, што е Бог најсавршене суштество на свету и по томе, највеће любви достојан. — Зашто дакле треба поглавито Бога да любимо? А како е то, хоћу ево да вам бољ разјасним, само добро пазите! Ми обично радуемо се свачему, што е у своме кругу, у своме раду савршено, што е лепо, добро, приятно. Ел Мито, да се ти радуеш кад добиеш лепу хаљину нову, лепу књигу? а ел да се радуеш твоима родителима и ели да се трудиш да им угодиш? А Бог е најсавршене суштество, и најдражи и најбољ на свету, па треба л коме другом већма да угодиш него Богу. Коме треба да се трудимо највећма да угодимо? или кога треба прво и прво на свету да любимо? а ово спада у друго питање, зашто смо овде на земљи? — (Ми смо зато овде на земљи да любимо Бога.) Прво и прво смо дакле на земљи зато, да Бога познамо, а друго да любимо Бога. Зашто смо дакле овде на земљи? зашто прво и прво? зашто друго? — У коме треба да налазимо највеће радости? — Коме треба да се трудимо да најбољ угодимо? — Чим ће дете угодити своима родитељима? чим ће показати да люби свое родитеље? А чим ће дете показати да люби Бога? Чим ћемо показати да се трудимо да угодимо Богу? а чим ћемо засведочити да доиста Бога любимо?

Добра децо! Слушати Божие заповеди, толико значи, колико Богу служити. Шта значи слушати Божие заповеди? шта значи Богу служити? кад служимо Богу? и ово е треће питање: Зашто смо овде на земљи? „Ми смо овде на земљи да Богу служимо.“ Богу служити дужнимо тим више, што е Бог највећи Господин на земљи; а ми люди сви смо његове слуге.

Кад ми познаемо Бога овде на земљи, кад га любимо, и верно му служимо, — онда ћемо доћи до Бога, па ћемо код њга довека остати, на веки срећни бити или блажени, а тим ћемо получити нашу крайню цѣл ону, кое смо ради овде на земљи. Зашто смо овде на земљи? „Мисмо овде на земљи зато, да Бога познамо, Бога любимо и Њму служимо, па тиме да срећни и вечито блажени постанемо.“

Сад пазите да вам приповедим нешто што се сасвим односи на ово што сте досада чули.

Неки цар запита еднога владику? „Кои е пут што ће чо-

века најсигурније отвести у царство небесно? а владика му одговори: „Нетражи га у благама земаљским.“ Цар га опет запита: Кажи ми дакле чега да се држим? Владика му одговори „Држи се правога пута.“ Цар и трећи пут запита: Кад я идем правим путем? а владика одговори Цару: „Онда идеш правим путем, кад се трудиш Бога познати, Нѣга любити и Нѣму служити. Тако е Владика Цару казао, а и сви ми треба да знамо да е само тај пут едан кои у небо води.“

Идите дакле, сладка децо, у животу вашем тим путем, трудите се и старайте, да од дана на дан све болѣ и болѣ познате Бога, Нѣгова својства, и Нѣгову свету вољу. Кад Бога добро познате, онда знам да ће те га и любити, а кад га любите будете, онда ћете му и верно послужити, и за цело блажени бити; — а упамтите децо да е први и најглавни узрок сваке среће и несреће наше: право или криво познаванѣ Бога. Нека вам Бог милостиви помогне свима, својом светом и пребогатом милошћу, да сви до еднога срећни и блажени будете!

У Срб. Итебеу

II. Янковић свештеник.

Закон од 25. Мая 1860.

Нѣгово величанство премилостиви цар и краљ наш по саслушању представке оба дома државног царевинског вѣћа (райхсрата) издао е под 25. Мая о. г. закон, коим се опредељуе отиошай школе према цркви. Закон тај важи само за оне кралѣвине и круновине, које су у аустриском царевинском вѣћу заступљене.

Читатељима нашима у изводу саопштавамо садржај овог закона, по реду параграфа из коих се састои, а то су ови:

1. Врховна управа и надзор над укупним обучавањем и васпитавањем припада држави, која ће и едно и друго преко својих законито одређених органа извршивати.

2. Без повреде овог права надзора, старанѣ, управа и непосредни надзор обучавања у верозакону, и вештанѣ у благочастију у основним и средњим школама, припада дотичној цркви.

3. Школе, које е држава, област ил грађанска община основала и издржава, приступачне су свим државним грађанима без разлике вере.

4. Црквама и верозаконским задругама дозвољено је, да могу о својој трошци подизати и издржавати школе за младеж своје вере, али такве школе имају бити подчинјене законима, које држава за обучавање пропише, и само се онда сматрају за јавна заведенија, кад свим законитим од државе одређеним условима одговарају.

5. Закон не забрањује члановима других вероисповести употребљавати школе које известној верозаконској општини припадају.

6. У државним школама (види под 3.) и васпиталиштима може учитељма постати сваки државни грађанин, који је кадар способност својом за одржавање учитељског звања законитим начином доказати. За вероучитеља само се они могу постављати, које дотична верозаконска врховна власт прогласи да су за то звање способни. Код других школа и васпитатељских завода (под 4.) у овом погледу управљаће се по основатељском штатуу. — Избор васпитатеља и учитеља за приватно обучавање није ограничен никаквим обзиром на вероисповест.

7. Учебне књиге за потребу народних и средњих школа и приправничких завода имају одобрене бити од оних власти, којима је надзор над обучавањем законом поверен. Верозаконске учебне књиге могу такође одобрене само онда добити, пошто се дотична верозаконска врховна власт изјасни, да се оне у школама употребити могу.

8. Доходак заклада нормалних школа, и осталих учебних заведенија има се употребљавати без обзира на вероисповест, у колико се неби доказати могло да су закладе те известној вероисповедној задруги наменјене.

9. Држава извршује врховну управу и надзор над укупним обучавањем и васпитавањем преко министарства јавног обучавања.

10. Ради управе и надзора над васпитавањем, као и над народним школама и учитељскоприправничким заводима поставиће се у свакој крајевини и земљи

а) земалски школски савет као највиша областна школска власт.

б) окружни школски савет за сваки школски округ, и

в) местни школски савет за сваку школску општину.

Земалско законодавство има одредити, како ће се области на школске округе поделити.

11. Досадашњи круг делова црквених и светских школских власти има се предати на точки 10. означеним властима.

12. Земальски школски савет под председавањем царског намесника (земалског поглавара) или његовог заменика има се саставити из чланова политичне земалске управе, из посланика земалског одбора, из свештених особа од сваке вероисповести земалске и из струковника у делу обучавања. — Срезки и местни школски савети саставиће се по нарочитом одређењу земалског законодавства.

13. Земалско законодавство имаће донети ближа одређења у погледу на саставленје и уређење областних, окружних и местних школских савета и одредиће круг њихове радње.

14. Све што је под 1—6; далје под 8 и 9 назначено ступа у живот чим се закон овај обнародује, а сви досад постојали закони, кои би овим параграфима противни били, губе важност. Само у кралјвини Халичко-Владимирској и у великом войводству Краковском остаје у важности регулатив од 25. Јун. 1867.

15. Министру јавног обучавања даје се налог да овај закон изврши.

На подлинику, кои је у Бечу 25. Мая о. г. издан, подписано је Његово величанство Император Франц Јосиф Први, уз премаподписе председника царевинског вјѣћа Ауерсперга и министра обучавања Хазнера.

И з в е ш т а ј

одбора за преустројенје народних школа у Србији

Министру Просвете и Црквених дела поднесени.

(Свршетак).

II. Школа за учитеље. Комисија гледајући на толико добре последице за основне школе од школе за учитеље, где год ове последње постоје, и сећајући се да су и у нас сви они људи, кои су се занимали народним образовањем још од 1838. године па све до данас сваком приликом изражавали се за такву школу, што је у начелу и земалско законодавство усвоило, жури се да изкаже своје најискреније убеђење да је школа за учитеље један од оних услова, без којих народне основне школе никад немогу како ваља напредовати. С тога је мишлења да се школа за учитеље што пре заведе, и то као завод самосталан.

Ако би се ово примило, комисија немогући се за сад пуштати у све појединости, а песме да пропусти неспоменути, да би одмах требало одредити по кога образована млада човека у земљи где су најбоље школе за учитеље, те да се тамо нарочито спреми за професора педагогике и методике у тој школи. За остале предмете може се наћи професора и без нарочите спреме.

Но док школа за учитеље не одпочне радити, дотле да се у најстаријем разреду Богословије и IV. разреду више женске школе одреди неколико часова за практично обавешћење у методици и уопште у поступању у школи, у које ће часове богослови и ученице више женске школе, које се желе учительства примити, бити вођени дотичним професором у коју од основних овдашњих школа на практично вежбање.

Ш. Надзор. С једне стране тежња, да се добро изврши све оно, што се основној школи задаје, а с друге не престано растући број школа стварају потребност да се надзор над школама увећа. А у начину како да се тај надзор удеси, нису сви чланови комисије у свему једнакога мишљења. Четворица и то: Др. Патошевић, В. Вујић, Ст. Бошковић, и Ст. Новаковић, мисле, да би ваљало Србију разделити на четири округа, у та поставити четири директора, као непосредну контролу над школама а у министарству просвете опет саставити један школски савет од људи, који школе најбоље познају и који ће бити виша школска контрола, који ће водити бригу о школским потребама, књигама, издавати какав лист за школе, бити суд за учитеље и т. д. и т. д. Троица пак држе да је целесходније избећи ту постепеност у надзору, а с тим и много, често безкорисно цискарање, него да се онај школски савет при министарству просвете састави из више лица, која ће непосредно водити надзор над школама (радећи сходним мерама да и општине дођу у стање узети део тога надзора, који најприродније њима припада), који ће давати извештае о стању школа, договарати се и предлагати мере које би унапређење школа обећавале, једнообразно удешавати школске књиге, бити суд за учительске способности и кривице и т. д.

За издавање пак каквога школскога листа изражавају се и ова тројица тим пре, што су неки од њих још пре неколике године намеравали одпочети тај посао.

IV. О учительској награди. Што се тиче учительске плате комисија држи, да је много садашњих 10 класа већ би

WWW.UNIBS-RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

их валяло свести на 5. У најнижу класу да се постављају учитељи привремени, кои да се привремености ослобођавао тек после отличног напредка своих ученика. Уз тих 5 класа да им се на сваких 5 година службе дае периодска повишица плате, а ванредност у напредовану ученика да е моћна у свако време преместити учитеља у вишу класу.

Даванђ ових одликовања, као и осуђиванђ у нижу класу, да не бива без саслушања школскога савета, находећег се у министарству просвете.

У овој тачки, само што се тиче повраћања у нижу класу, одвоили су свой глас др Натошевић, Ст. Бошковић, и Ст. Новаковић, изразив да су друге казни, усвојене законом (§. 22) и уместније и довољније него ова, па за то желе да она изостане.

Чујући комисија да већ пред владом стои у послу питањ о уређењу пензија за учитељске удовице и сирочад, она нема друго ништа већ да изрази најживљу желу, да то што пре у живот пређе. А за само време, колико учитељ да служи па да добие пуну плату и пензију, комисија изјављуе да е 30 година непрекидне учитељске службе врло довољно, да ни да право на пуну пенсију, као што е то већ и за професоре усвојено.

Казавши овако како мисли о главним предметима основне школе, комисија не пропушта доставити вам, господине министре, и неке појединости које су такође занимале нђзина саветована.

Тако, на прилику,

За женске школе

Комисија мисли да треба у Читанке да се узму животописи жена светитељака и српкиња, из общте историје пак неколике женске знатне личности. За тим нешто о нези домаће животинђ: куванђ; кућењ; нега болесника и т. д., а у рачуну више из главе да се деца веђбао него на табли.

Комисија мисли да е од користи свакад, кад се Буквар или ма која школска књига наштампа и пусти у школе, да се том приликом, јави у новинама (најболђ у ком књижевном листу), да е та и та школска књига изишла, па ако ко налази да што у нђој треба поправити, додати или изменити нека јавно каже, како би се тим обавешћенђм при препечатавану могло користити.

Пошто би се, по овоме предлогу, досадашњи начин ра-

да учительскога у школи у нечему предругојачио, и пошто е известно да би се упућенија у томе найпоузданије могла дати лично, непосредно (интуитивно); комисија е мишлѣна, да ће добро бити предходно одаведе изаслати неколико люди на неколика места у Србији, где би се имали скупити околнии учители, те да им се ту даду објашненија и упутства у ономе, што им у школама ваља радити. Не мањѣ потребно е и да се садашнѣ „Педагогичко — методичко настављанѣ за учителѣ“ преради према свим потребама, које се, после свега овога природно морају проявити.

Исто тако комисија признае, да е за напредак основних школа нужно, да се учители њихови чешће састају, где би се сами међу собом договарали и обавештавали у послу на коме раде. У даљи развитак ове мисли комисија се за сада не може да упушта.

Комисија се сложила за гимнастику, да се препоручи учителяма по варошима, а и по селима где се може, да децу у међучасије, место скакања и трчања, обуче неким правилним кретањима гимнастичким, но, при том, да им се јасно каже шта и како да раде, како се тај посао неби изметнуо на злу.

И за певанѣ оста на том, да визитатори школа могу упутити учителя који уме лепо певати и зна песме одабрати, да децу научи певати и коју народну патриотску песму.

За науку гледанја да се, где се може, набаве за школе слике из природне историје, по којима ће се деца упућивати, о чему ће се шире казати, кад се преради садашнѣ настављенѣ за учителѣ.

Комисија е дужна јавити и то, да су чланови нѣзани г. Ст. Бошковић и г. Ст. Новаковић, још на првом састанку предложили, да комисија својом иницијативом, а с одобренѣм г. министра просвете, отвори приступ у своје седнице ширем кругу школских люди, који би својим саветом и обавешћенѣм могли помоћи комисији. Овај предлог комисија није усвоила, а господа предлагачи задржали су да ту ствар сами изнесу пред г. министра.

Иста господа у одлуци оной: да се све молитве, као молитве, уче славенски а с објашњиванѣм србским, одвоише се и казаше свой глас овако: „од молитава да се учи славенски а с објашненѣм србским само оче наш и богородице дѣво, а све остале да се уче и читају само србски.“

Подносећи вам овако извештај о свому раду, господине министре, комисија непропушта вратити и оба прилога, о којима беше реч у почетку овога писма.

У Београду, 29. Фебруара 1868.

Председник комисије, М. Спасић. Члан и деловођ комисије М. Ђ. Миличевић. Чланови: С. Сретеновић. В. Вујић Ст. Бошковић. Ст. Новаковић.

Слажем се са предлозима не наведеним међу онима, које поднесох, а са осталима у колико се не разликују од оних, што их у извештају пространије поднесох, а у приложеној табlici прегледно. Др. Натомшевић.“

Наука о земљоделству у Французким школама.

У Французкој уведена је ове године земљоделска наука за редовни предмет обучавања у народним школама, па да би се предмет тај са успехом предавати могао, министарство је ову наредбу издало:

1. Свакидашњи школски часови и школски одмор у селима има се прилагодити према потребама селячког живота и према польским пословима, како би деца могла уз полазење школе родитељима својима у послу од помоћи бити, те тако вештбати се у земљоделству и занатима и приправљати се за дужности које их у животу чекају. Досада су у Французкој деца по шест сати на дан морала у школу ићи, и то три сата пре и толико после подне. Сад је наређено да зими остане тако исто, а у остало доба године да траје школско обучавање само по три сата на дан.

2. У сеоским школама има се наука о газдовању учити по одређеном плану, и то се у сваком департаменту има удесити према местним земаљским потребама.

3. Да би учитељи могли науку о земљоделству са успехом предавати наређено је, да се скоро у сваком департаменту држи предавање те науке, које би сви дотични учитељи слушати морали. Катедра економије и вртарства завести се има у свима учитељско приправничким заводима, и ове науке имају се тамо својски учити.

3. У сваком округу има се поставити професор економије, који ће науку ту у препарандији, у лицеуму или колегији предавати, и са учителяма и економима земљодјелске зборове држати. Овима професорима плаћаће каса окружна, а узимаће се за та места најбољи приправници, који волѣ к земљоделској науци имају, и они ће се најпре о државном трошку у економским заводима по две или три године за своје звање приправљати.

5. Свака препарандија и свака сеоска школа мора имати свой врт, у коме ће се питомци у вртарству практично вештати; сваке недеље кад време допусти дужан је учитељ бар по еданпут с децом у шетњи полазити ниве, ливаде, гумна и винограде, кад је чему време, да деца наочигледно сматрају како се оре, сее, копа, коси, жанѣ, млати, врше, како се виноград реже и т. д.

6. Учители имају у задатцима за казовно писанѣ и за рачунањѣ како у свакидашњој, тако и у вечерњој школи науку о земљоделству, о вредноћи и штедниј у употребљавати. Такође при читаню природописних предмета, што је више могуће, о тимарено стоке, о држаню живине и о пољоделству говорити и учити.

7. Учители, који младеж у обичној и у вечерњој школи вртарству, земљоделству и скотоводству својски и с заузимањем и успехом обучавају, премештани ће бити на најбоља места, где ће и они народу од велике користи бити моћи, а где ће се и њихово материјално стањѣ унапредити.

8. Ученицима, који се на годишњем испиту из земљоделства најболѣ одликују, даваће се награде, а учители, — код којих се највише деца у овој струци добро изуче, — добијаће одликованя и бити ће награђени.

Исторички преглед црвених књига.

10. МИНЕЈ МЕСЕЧНИ.

(Настављено из броя 9.)

Велико ово богатство производа најзнатнијих грчких не само духовних већ и светских особа, умножено је у Руској и Србској цркви, у којима су појавивши се нови угодници Божиј прослављени новим песмама црвеним.

Најзнатниј од руских писнописаца есу следуюћи; Прорхор, епископ Ростовски из 14. в. који је сачинио канон се. Петру,

митрополиту Московском; Питирим еп. Пермски, написао в 1433 год. канон Алексию митроп. Московском; Пахомие Логотет, еромонах родом Србни дошавши из атонске горе у Новгород у време Јоне архиеп. Новгородског. По сведочби овог архипастира он је сачинио много црквених канона, од којих су познати следејући: канон преп. Варлааму Хутињском канон знамењу преч Богородице, Сергију и Никону Радонежском, Кирилу Бѣлозерском и вел. Кнегинњи Олги; службу преп. Сави Вишерском, Єфимију архиеп. Новгородском, Петру и Јони Московским; Маркел, игуман Хутињски сачинио службу св. Никити еп. Новгородском; св. Димитрије митроп. Ростовски, написао в службу деветорици Мученика кизичких: Мелетие Сириг еромонах родом Критјанин, који дошавши из Цариграда 1643 г. у Киев сачинио в службу положению нешвеннога хитона христова посланог из Персије од Шаха Абаса цару Михаилу Теодоровићу; Теофилакт Лопатињски, архиеп. Тверски, сачинио службу на дан побѣде под Полтавом; Јоан Красовски Протобреј велике придворне цркве сачинио службу появлењу чудотворне иконе Теодоровске — и многи други.

Правила србских угодника сачинявају особиту књигу познату код нас под именом Србљака; но ко су били сачиниоци ових правила или служби, о томе засад ништа извѣстно казати не можемо, јер србски писатељи нису своја имена подписивали, а с друге стране немогосмо о томе ништа поуздано наћи; толико само о Србљачу знамо, да је он досад трипут печатан, први пут у Епископији Римничкој 1761. други пут у Москви 1765. г. у овим издањима која се међу собом само по спољашности разликују налази се 13. молебних правила; трећи пак пут издан је у Београду, г. 1861. „благословом и трудом“ преосв. Митрополита србског Михаила, и знатно се разликује од она два које по томе што су пређашњим правилима додани синаксари и два акатиста, а које и по томе што је умножен сасвим новим правилима неким светима, којима се свршује служба, где им почивају мошти. Држим да ће на свом месту бити овде избројати оне дане у којима се србским светима служба свршује: тако дакле: 3. Септ. Јоаникију првом патријарху Србском; 24 Септ. Симону или Стефану првовенчаном краљу; 4. Окт. Кнезу Стефану Штиљановићу, 9. Окт. Стефану Деспоту; 28. Окт. Арсенију Архиепископу; 30. Окт. Краљу Милутину; 11. Нов. Краљу Стефану Дечанском;

2. Дек. цару Урошу и преп. Иоаникию: 10. Дек. Иоану Деспоту; 20. Дек. Данилу Архиепископу; 14. Јан. Сави првом, архиепископу и учителю; 18. Јан. Максиму Архиепископу; 8. Фебр. Сави другом архиепископу, 13. Фебр. Симеону или Стефану Неманьи; 29. Апр. Василию острошком; 11. Мая Никодяму Архиепископу; 22. Мая Иоану Владимиру чудотворцу; 15. Јун. Кнезу Лазару и Фрему патриарху; 30. Јул. Майки Ангелини и 30. Авг. Собору светих србских просветителя и учителя.

11. МИНЕЙ ОБШТИ.

Обшти миней таква в књига, која у себи садржи обшта правила празницима Богородице и светих, која се т. е. могу појати ма коем разреду светих. — Разреди светих есу следуюћи: Пророци, апостоли, светители, преподобни (мушки) преподобне жене, мученици, свештеномученици, преподобномученици, мученице, преподобномученице, свештено — и преподобноисповедници, безсребреници и Христа ради юродиви. — Обшти миней као што се види ест производ оних времена, кад црква ние имала месечних минея, но овака су времена била у цркви славенской а не у грчкој, која в од најстаријх времена имала правила посебна, и за сваки нови случај сачињавала нова; по томе се он и не налази међу грчким књигама, него в састављен у цркви славенской вероятно св. Кирилом, првим учителѣм славенским. Но он в задржан међу црквеним књигама нашим и после превода месечног минея, будући да в овай по својој величини и пре и после печатаня тешко било набавити због чега многе цркве за дуго време нису га могле имати а многе га и данас јошт немаю. (Свршиће се.)

Д о п и с и.

† у Београду, 3. Јуни я. Грозни догађај зави у црпо престолницу нашу, а с њом сву Србию и вас колико Србство. Наш светли кнез Михаил М. Обреновић III. неживи више. Нѣга су у Среду 29. Мая ове године у топчидерском кошутњаку приликом шетиѣ, подли зликовци из потае убили. И тако се угаси свећа живота ономе владоцу Србском, кои в мудрошћу својом земљи нашој градове од Турака без капи крви задобио, кои в имену Србском у свој Европи поштованѣ задоѣо, кои в просвету више свега любии и о материјалном моралном, умном и политичком, напредку Србскога народа дано и ноћу неуморно старао се.

Грдна в то рана коју крвници и пзмети рода човечаског Срби задодоше; велика в то срамота, којом они жигосаше народ наш пред лицем целог просвештеног свега. Зар ние доста било злобе пакости

и освете у старој и новој прошлости Србској? Зар нис доста било крвавих страница братоубиства, и оцубиства у историји нашој? — Зар се могло у овом просвећеном веку наћи тако подлих люди међу Србима, кои се усудише проклету руку на Божић помазаника, на народног избраника и љубимца, на Отца свог и поглавара народног дигнути и нѣга живота лишити?

Но, тако е. Чему се нитко од поштених Србаља ни у сну надао нисе, то се на жалост збило. Обштелюбљни владатељ Србије не живи више. Нѣга е пакост и злоба, освета и завист и себичност са овога света спремила, а тим е на дуго време одложено ослобођењ страдајуће браће наше на истоку, која ће плакати све догле „докле Господ неподитне мужа подобног погинувшему Кнезу нашем Михаилу.“

Колико е просвета народна, колико су народне школе и учитељи са смрћу честитог Кнеза Михаила изгубили, види се одтуда, што е обштелюбљни покойник предавши не давно просветну управу у руке веште и радене, између осталог особиту пажњу на преустройство основних школа, на оснивањ препаративе, на поболшањ плате учитељске, на израђењ школских књига, и на управу и надзор школски обратио био призвавши на ову страну онога школскога мужа, кои е у войводини Србској своим трудом и заузимањем, своим знањем и вештином школе србске преобразио и у болји ред довео!

Жалост за покойним Кнезом е непритворна и обшта, и са тога се сватко уверити може, да се Србски народ грози ужасног недела које крвници починише.

Тело Кнежево пошто е балзамовано, било е 1. и 2. Јунија у дворани палате нѣгове изложено, где су свештеници на изменце Свето Евангелије читали, а народ е с сузним очима и ояђеним срцем долазио да последњи пут целива добротвора свога.

У Понедељак 3. Јунија рано из јутра звона у свима црквама огласише да ће се тело незаборављног Господара земљи предати. Сав Београд, и многи свет из Србије и из прека сакупи се пред кнежевском палатом, да последњу почаст отда многострадалном овом народном мученику. — У осам сати свештенство са два епископа и митрополитом у палати кнежевској одговори литију за упокой, и тужни се спровод крене саборној цркви. Напред е войничка банда жалостну песму свирала. За войницима ишли су представници разних еснафа, и изасланици Еврејске общине у прио обучени са свећама и ядикуванјем. Потом су следовали ученици Гимназије, по том из војне Академије и велике школе, за овима певачко друштво и богословци појући тужно: Святыи Боже. — За богословцима иђаху 6 ђакона 45 свештеника, два Епископа и Господин Митрополит, кои у приим одеждама и са ожаљшеним лицем представљаше у овом тренутку олицетворену сузу целе Србије. — Затим следоваху носници ордена, калпака и сабљ кнежеве и гробнога заклопца, а за овим црна кола са земним остатцима кнеза Михаила. За колима ишла е родбина кнежева, заступници кнежевске владе, правительство и посланици страних дворова, а за овима непрегледна масса народа наричући и кукајући за оним, кога највећма љубљаше и поштоваше.

Докле е спровод трајо пуцали су топови са бедема тврђаве, коју е покойни кнез Србству задобио.

У цркву само свештенство с певачком дружином и Богословцима уз родбину кнежеву, управљивена лица, обштинске заступнике и представнике Европских држава ући могаше. Остали народ стојао је на пољу околу цркве, на чаршии, по улицама и на калмегдану.

Преосвештени Господин Митрополит изговорио је на крају опела поучителну тужну беседу над гробом незаборављеног владатеља и казавши нам што смо у њему изгубили, поучио нас је све, мале и велике, богате и убоге, да сматрајући ништавило земаљског нашег живота пригрлимо веру и добродетель као једину котву спасенија у непостојаном и лажном живљењу земаљском. „О поучи се, Србски народе, од овога тужнога гроба, ер ти он врло много поуке даје, па чувај свету веру и поузданџ на Бога и развијај у срцу своје спасоносно благочестиве, које ће те одржати и сачувати од претеће опасности!“ То су речи смиреног Архипастира, које нека дубоко упише у срце своје сваки србски свештеник, учитељ и родитељ, па нека се одсад у милој нашој Србији и у целом србству у том духу васпитава садашњи и потоњи наш нараштај! Страх Божији је почетак мудрости. Само на том темелу напредовати може и одомаћити се код нас просвета народна. Без вере и побожности, без човекољубља и чистог узвишеног патриотизма, сами ћемо себи бити вуци и турпи, кривци и убице. С тога нека је овај аманет из гроба мученика Кнеза Михаила целога Србству: „У крсту је спасеније, и права просвета и благостанџ долази само у заједници с вером и побожношћу!“ —

Одма после опела, спустисмо тело незаборављеног Кнеза Михаила у гробницу под саборном крвом (с десне стране у женској препрати), где борава вечити санак уз земне остатке оца свога ослободитеља Србије покојног Кнеза Милоша, а успомена његових врлина живиће докле траје у Србству поштења.

Ђ. У С о м б о р у 3. Јунија. — Преклипоћ предадосмо земљи уз свеобшту жалост овдашњег обштинства тело многозаслужног жупаниског физика, Дра Васиља Максимовића, који се после дуготрајног тешког боловања 31. Маја о. г. у 58-ој години живота у вечност пресељено. Покојник је рођен у селу Риђици иначе Леђену у горњој Бачкој (где се по преданију родио и славни руски генерал Кутузов). У младости својом учећи децу школовао се и са одличним успехом слушао је лекарске науке на свеучилишту Пештањском и Бечком. Године 1836 као Доктор Медицине настапи се у Сомбору и од тога доба — изузимајући неколико година које је у Срб. Бечеју као дистриктски лекар провео — бавио се у средини нашој најпре као варошки а потом као жупаниски лекар. Редко је који Србски лекар тако пространу практику, и толико искуства имао, као покојни Доктор Максимовић. Славни Професор Балаша особито га је поштовао и уважавао, и о њему се пред Србљима још пре 17 година с похвалама изражавао. Има у народу нашем заслужних мужава, који после Бога његовом помоћи највише благодарити могу што су здрави и живи. Од почетка своје пракције па све до пре две године лечио је он сиромашне приправнике наше бесплатно, а тада је човекољубиво дело то као аманет предао својем најстаријем сину Дру Ђорђу Максимовићу, који је у свему достојни последник врснога оца свог. Покојник је био свагда са одушевљењем заузет

за благо Србства и по томе врстан и родољубив Србин; синове в своје на добар пут упутно, и врстним члановима рода, отачаства и човечаства учинити старао се васпитаваши их добро и оставивши им лепо име и уважењ у общинству овдашњим, међу којим в вршио човекољубиве своје дужности и ревностно помагао страдајуће болно човечанство.

Тело в покојника 1. Јунија пред вече у Саборној цркви нашој опояпо и по том на успенском гробљу, покрај гроба покојног великог жупана Исидора Николића Србоградског саранџно. Уз многобројне овдашњ и стране почитатељ врлина покојникових, оплакују га уцвелџна супруга Лујза рођ. Коњовић и синови Ђорђе Доктор медицине и физики сл. кр. града Сомбора, Никола Доктор права и истог града велџки Бележник, Младен лекарник Новосадски, и Константин ученик петог гимназиског разреда у Баи са осталом многобројном родбином.

Школске вести.

ШТИПЕНДИЈ ЗА ПРАВОСЛАВНЕ БАКЕ. У течају године 186% живјали су подпору из различних заклада основаних за синове православне наше цркве у земљама круне Угарске, ови ученици:

1. Из закладе „Платонеумске“ коју в код препауандије Сомборске установио покойни владика Бачки Платон Атанацковић: Филип Шпадиер и Јован Стојанов приправници II. течаја по 60 ф.; Ђура Јанковић и Лазар Удицки припр. II. течаја по 50 ф.; Милош Груић и Милош Павловић припр. II. течаја по 40 ф.

2. Из закладе Баллине код депутације пр. ист. школских фондова у Пешти: Владимир Баић ученик III. гимн. разреда у Карловци и Јован Рус слушатељ IV. године права у Пешти, по 105 ф.; Јован Јанку ученик VIII. гимн. разр. у Пешти, Милан Јовановић уч. VI. гимн. разр. у Н. Саду; Младен Мађаревић слушатељ II. год. медицине у Пешти и Ромул Микулеску уч. VII. гимн. разреда у Пешти, сваки по 84 ф. Адам Царан Јосиф Чучу и Ђорђе Грбић гимназисте у Пешти по 63. фр.

3. Из Божићеве закладе, која стои под управом србског Патријарха: Сима Станковић прво годишњи правник у Пешти, 105 ф. (Друго место нив за ову годину било попуњено).

4. Из закладе Нестора Димитрјевића која стои под управом Србског Патријарха: Младен Танасијевић ученик IV. гимн. р. у Кечкемету 315 фр. (едно место нив било попуњено); Ђура Ђремић правник у Пешти 250 фр. Младен Димитрјевић ученик IV. гимн. разр. у Пожуну, Живоин Гойковић правник у Прагу, Исидор Ђирић правник у Пешти, сваки по 200 ф. — Григорије Максимовић уч. V. гимн. р. у Н. Саду, Тома Мирковић уч. V. гимн. разр. у Сегедину, Никола Попов уч. IV. гимн. р. у Винковци и Риста Телечки ученик VI. гимн. р. у В. Кишошу.

5. Из закладе Мајора Гвозденчевића у Срб. Патријаршији примали су по 126 ф. годишњи подпоре ови ученици гимназије Карловачке: Никола Баљак, Јосиф Девцић, Илија Дошен, Михаил Косановић, Михаило Лукић, Павло Мућурлија, Лазар Савић, Јован Томић. (Едно в место остало непопуњено). (продужиће се.)

НАРОДНЕ ПИСАНКЕ. У броју 8. овога Листа јављено в, како в књиђара Лавослава Хартмана у Загребу издала Писанке или Прописе

с лепим сликама на завитцима посебно народнога и общте знанственога значая са поучним цртицама о тим предметима. Издавалац ових прописа Г. Хартман доставио нам е ових дана по 1 комад од досада изашлих осам врсти писанака, уз ову примедбу: „Кад би србске школе ове својој сврхи задовољавајуће писанке исто таке добродошлицом поздравиле, као што их поздравиле овоземне пучке хрватске школе, то би ја с великим веселјем не само те писанке ћирилицом одтискати дао, него би и за будуће особити обзир узимао на важније моменте из србске повјести.“

Саобщавајући ову изјаву поштованог издавателя народних Писанака, читатељима Школскога Листа, поново пажљивима чиним Г. Г. учитељ, да се по родољубној дужности постараю што скорие те писанке за своје школе набављати, како би скорим уз слику мудрога Доситеја могла добити деца наша у руке и друге слике наших славних мужава, и наших градова и задушбина. — Писанке се ове набављаю у Загребу код Л. Хартмана књижара, и то по 3 фр. а. вр. за 240 комада.

ПРИМЕР ЗА ПОДРАЖАВАНЉ. Окружни благочини Свештеник (то е као код нас прота) Румянцов у новоузенском срезу самарске губерније у Русији, заузима се од више година с највећом вољом за дјело народне просвете саветујући люде, како у цркви тако и иначе у свакој прилици, да децу приљжно у школу шалю, „не зато што власт то наређуе него од свог собствене волје и ради свог користи и дечке среће.“ Он пази на школу, и често у њоу долази, у науци вере и закона божиег он сам децу неуморно обучава, ученике и ученице, кои се одликую у добром владаню у читаню и пояню. ставля у цркви около амвона ради одликованя; у школама што су под његовом управом сва стария мушка и женска деца пою у цркви за певницом. После ютрениа и пред службом има овај свештеник обичай пред скупљеним народом стати на амвон међу младеж и испитивати молитве символ вјере и Божие заповести. — Крштенић — изузимајући ванредне случаеве — држи свечано пре или после богослужения у присуству народа, и том приликом кумови мораю на глас читати символ вјере, отченаш, и заповеди. Ако се том приликом кои кум изговара да неуме, онда добри свештеник почне духом кротости поучавати и увавешћивати њѣга и остале притомне християне о користи школе и науке, која е на то одређена, да у њој деца науче оно што им е као християнима и людама најнуждније, па их саветуе да децу свою приљжно шалю у школу, где ће се и закону божием и другим користним знанјима поучити и изобразити, да не остану слепа код очию. Ако се у ком месту свештеник изговара, да нема кад децу науци вјере обучавати и у школу долазити, овај вредни Прота нареди да ђакони и причетници, кои се у Русији обично са ученјем дече баве, — и саму науку вере у школи предаю. Овако радећи у 12 прихода (парохия) свога округа учинио е, да се за пет година учеворостручно брой ученика и само се још налази едно едино сеоце без школе.

ПОКЛОНИ ШКОЛАМА И УЧИТЕЉИМА. Преч. Г. Теофан Живковћ архим. Бездински, покланя за ову годину Лист Школски г. Урошу Вујићу учителю Маалском, Исти е Господин изјавио, да ће сваке године

док Лист овај излазило буде по три екземплара сиромашним школама и учитељима покланјати.

УПРАЗНЉНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА. У Архиепископији упранизљна су сада четири учитељска места и то: у Борову, Белом Броду, Тењу, и Опатовцу. Стецај е отворен без означеног рока и определена плате. Рекли би од прилике да е плата у прва три места по 315 фр. и слободан стан, а у последњим 168 фр. и 6 хв. дрва.

Молбенице се имаю на архиепископалну консисторию путем протопресвитерата Дальско-Вуковарског поднети.

С Од прошле две године имамо још на дугу више од 1000 фр. а. вр. код обштина и приватних люди, међу којима има их врло много, кои се немогу сиромашњима назвати. Дужницима у Бачкој и у Банату послали смо ових дана рачун, а и осталима ћемо скоро послати. Ми их све учтиво позивамо, да за 8 дана дуг свој исплате, ер и ми морамо наше поверитељ, од којих на издаванј Листа узаймисмо враћати. Ко нам до известног времена ланьски и прекланьски дуг неотдужи, тога ћемо морати путем оврга Листа јавно опоменути, а потом и друге законите кораке употребити, да до свог новца дођемо.

С допдућим броем завршиуе се прво полгодиште. Молимо сву ону Господу, којима рок предплате истиче, да нам што пре предплату за друго полгодиште пошаљу. Ко досада предплатио ние а Лист прима, нека изволи сада предплату на целу годину послати.

Имамо јошт многе подпуне брове од почетка године, које би распродати ваљало, да би се Лист овај до края године одржати и издавати могао. С тога умољавамо сву ГГ. учитељ да се постараю и нових уписника на лист наћи. Нови предплатници, кои би желли све досад изишавше брове добити, имаю за све само 50 нов. више послати, и тако могу за два форинта цео овогодишњи Лист Школски добити. — Иначе полгодишња цена Шк. Листа е и у будуће 1 ф. 50 нов.

Код уредништва овог добити се може Шк. Лист за год. 1862 по 1 ф. 60 нов; за год. 1864 по 1 ф. и за год. 1865 (шест бр. или 8 табака) 50 нов.

Уредништво Школскога Листа.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена е на целу год. три форинта, а на по год. 1 фор. 50 нв.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.